

DEN VENNLIGE VILDMARK BINDER FJELDVANDRING OG HØJSKOLEÅND SAMMEN

Kom med til norske Espedalen på vandreferie med højskolepræg anført af en flok sprudlende guider. Men husk at træne hjemmefra! ▶

■ Espedalens uspolerede landskab er en del af fjeldområdet Gudbrandsdalen.

■ De daglige ture er fire til seks timers varighed med varieret længde og sværhedsgrad.

METTE DAMGAARD PETERSEN,
(TEKST OG FOTO), NORGE

Duften af hjemmelavet mad slår mig i møde, da jeg spændt træder ind i den store spisesal. Jeg finder min højskolegruppe ved et par borde og bliver budt velkommen. Ud over de to værtspar er ni deltagere ankommet til Dalseter Høyfjellshotell, og vi hilser på kryds og tværs. En del er gengangere, men vi er også et par nytillkomne, heriblandt Karen Galatius, en pensioneret fysioterapeut fra Aarhus, som nu sidder overfor mig. Jeg spørger, hvad der fik hende til at melde sig til turen.

»Det holder sindet ungt at rejse på egen hånd. Ud i verden, opleve nye ting, møde nye mennesker«, forklarer hun.

Karen viser sig at være en berejst vandrer, der har trekket i Himalaya og besteg Kilimanjaro, men vi bliver nu hurtigt enige om, at Norge ubestrideligt er et af de absolut smukkeste steder på Jorden.

Efter middagen serveres aftenkaffen i pejsestuen, hvor de to initiativtagere og turguiden, Inge Ytte Olsen og Jette Kloppenborg Kruse, introducerer os til programmet. Begge er pensionerede gymnasielærere. Jette Kloppenborg Kruse er uddannet biolog og en erfaren turleder i Dansk Vandrelaug. Inge Ytte Olsen har

haft en hytte i Espedalen i en årrække og kender både de lokale og området som sin egen bukselomme.

De driver turene på fjerde år sammen med ægtefællerne, ph.d. i geografi Nils Kruse og tidligere gymnasirektor Mogens Hansen, der hver især bidrager med et foredrag om Espedalens historie, kultur minder og geologi.

Alle fire har de en forkærlighed for Espedalen, i folkemunde kaldet 'vor venlige vildmark' grundet det vandrevenlige skov- og fjeldterræn med et mangfoldigt stisystem, der begynder lige for foden af hotellerne. Og ellers er Espedalen nok bedst kendt for at tilbyde noget af Norges fremmeste langrendsterræn.

Naturens efterårspragt

Næste morgen mødes vi foran hotellet til den første vandretur. Temperaturen siger 3 grader, vejret er gråt og vådt. En flok får bræger insisterende, da vi begyver os gennem den disede dal. På begge sider af stien ligger sorte bjælkehytter med småsprossede vinduer og græs på tagene – alt ånder idyl. Langs grøften vokser tyttebær og enebær, som leder snakken hen på 1980'ernes kulinariske kæmpehit, enebærgryden.

Espedalen har en særlig mineralholdig jord, som får vegetationen til at trives og blomstre. Her lever en mangfoldighed af dyrearter som ulv, mår, jærv, urfugl, tjur og elg, ja sågar bjørne. Vi støder også på den sjældne plante ensian, det er belejligt at have en biolog ved hånden, og Jette Kloppenborg Kruse strør om sig med navne på arter og sorter.

Tæt tåge og fnuglet støvregn trænger sig på som sivende fugt. Jeg skutter mig og tager vanterne på, som jeg håbede ikke at få brug for, nu hvor sommeren

Nikkelminerne var i drift til omkring 1875, men tages muligvis i brug igen, da nikkel indgår i produktion af batterier.

først lige er gået på hæld. Men vi befinder os i højfjeldet, hvor vejret er uforudsigeligt og omskifteligt. Det er en lise at nå frem til Bingsbu Hytten, her er lunt og tørt.

Vi myldrer ind og slår os ned om et lille bord, termoflaskerne findes frem fra rygsækkene, nu må vi have glohed kaffe og en håndmad at styrke os på. Et par andre vandrere befinder sig allerede i hytten, vi taler om ruter og højder, Mogens' højdemåler siger 1.172 meter.

Efter pausen går det ned igen ad fjeldets smalle, stenede stier. Vi krydser piblende vandløb på glatte trædesten, med blikket stift rettet mod jorden. Ind imellem stopper vi op for at nyde landskabet, som lidt efter lidt ændrer ka- ▶

FAKTA

Turen til Espedalen

- Klimaaftryk tur-retur:**
- Fly:** 164 kg CO₂ per person
- Bil:** 243 kg CO₂ per bil (divider med antal personer i bilen på rejsen og udregn klimaaftryk per person).
- Tog:** 84 kg CO₂ per person
- Bus:** 46 kg CO₂ per person

Privatforbrug: En dansker udleder i snit 11.000 kg CO₂ per år. Hvis den globale temperaturstigning skal holdes under 1,5 grader, må hver verdensborger maksimalt udlede 1.500 kg CO₂ årligt.

Læs om udregningerne bag tallene på www.politiken.dk/klimaudregning

Espedalen ligger cirka 250 km. fra Oslo. Fra Oslo tager togturen til Vinstra 2,5 time og bus til Dalseter 1 time. Billet kan købes samlet på Entur.no

Vandreferie med højskolepræg finder sted i uge 38. Med 'højskolepræg' menes fælles vandring, foredrag og spisning, der er dog ikke morgensang. Turene er varierede og justeres efter gruppen, vind og vejr.

Pris: 6 nætter på Dalseter Høyfjellshotell: 6.870 no. kr. (ca. 5.140 kr.), inklusive trekvart pension, eksklusiv transport. Daglige guidede vandreture på 4-7 timer plus 2 aftenforedrag. Der kan også arrangeres ølsmagning på det lokale Espedalens Fjellbryggeri. www.dalseter.no/vandreferie-med-guide

REJSEDEKLARATION

Politiken Rejsers rejser og ophold var betalt af Vandreferie med Højskolepræg. Arrangørerne har ikke haft indflydelse på artiklen.

3

andre oplevelser i Espedalen

1 Elgtårnet. I Elgtårnet får man en spektakulær naturoplevelse i det 12 meter høje arkitekttegnede tårn i tre etager. Med en fabelagtig udsigt fra de store panoramavinduer kan man betragte elgenes træk gennem dalen vinter og forår.

Der er seks sovepladser i køjesenge og udetoilet. Der er ikke køkken, men man kan få mad leveret. Elgtårnet er ikke isoleret, men har brændeovn. Her er hverken vand eller strøm, så mest for folk med hang til primitiv overnatning.

2 Kirken og Gravholmen. Espedalens beboere er siden 1800-tallet blevet stedt til hvile på Europas eneste 'grav-ø' Gravholmen, som man kan nå ud på via en gangbro. Øen ligger naturskønt og fredfyldt. Gravstenene vidner om Espedalens gamle slægter, bl.a. præstefamilien Megrund, der har sat sit præg på dalen i generationer. I 1974 kom Fjellkirken til, en smuk trækirke med høje vinduer ud til naturen.

3 Helvete Naturpark. Helvete er en samling jættegryder, Nordeuropas største, formet af naturkræfterne i slutningen af sidste istid. Flere er over 40 meter dybe og op til 20-30 meter brede. Afslut udflugten med traditionelle norske vafler med rømme på Helvete Kro.

rakter til tæt bevokset skov. Solen bryder igennem i et svagt skær, og først nu begynder Espedalen for alvor at klæde sig i sin karakteristiske, gyldne efterårsdragt. Jette Kloppenborg Kruse stopper op og slår ud med armene.

»Ja, jeg siger dig, vi fik os en en overraskelse første gang, vi kom op til dette syn«, siger hun. Det forstår man godt. Så langt øjet rækker, ligger uspoleret natur badet i en orangerød farveeksplosion.

Tilbage på hotellet modtages vi af tredje generation på stedet, Grete Gilbo, der selv bemander receptionen. Også kongepudlen Mouritz hilser logrende på os, inden den igen punkterer på det rustikke flisegulv.

Efter kaffen er det blevet tid til foredrag, så vi sætter kursen mod salen. Led-saget af filmklip og billeder fortæller Mogens Hansen Espedalens historie fra istiden til i dag.

Vi hører, hvordan en turist i 2009 faldt over uopdagede, årtusindgamle helle-malerier på en klippeside ud mod en sø. Han glemte blot at indberette sin opdagelse. Først da han, ni år senere, stødte på ferie billeder fra dengang, gav han de norske myndigheder besked om fundet. En summen af stemmer spredte sig i lokalet, vi undrer os over, at ingen havde opdaget dem før. Selv om lokale altid har

fisket i søen, har ingen fået øje på malerierne.

Den bedste pensionsopsparring

Dagen efter skal vi op til områdets nikkelminer. Minerne i Espedalen var i drift i 1800-tallet, og det overvejes at tage dem i brug igen, da nikkel bl.a. benyttes til fremstilling af batterier. Vi har vejret med os, solen skinner fra en skyfri himmel. Turen indledes med 800 meter stigning på 23 grader, åndedrættet sættes på prøve. Det huer mig ikke, men jeg kan altså ikke holde trit med de andre!

Forpustet spørger jeg, hvordan de holder sig i form? De faste deltagere, Preben Føltved og Marianne Pedersen, har gået på det samme gymnastikhold i 20 år, og de går i det lokale motionscenter. Jette Kloppenborg Kruse har trænet intervaltræning hele foråret for at blive klar til strabadserne.

»Bevægelse er bare den bedste pensionsopsparring«, siger hun.

Landskabet flader ud, og vi fortsætter over lyngklædte skråninger og langs rislende vandløb. Krattet bliver tættere, stien fortoner sig. Da Inge Ytte Olsen med bestemt mine spørger ægtefællen Mogens Hansen, om han nu også har tjekket kortet, forsikrer han, at det her er *snarveien*, altså en genvej.

■ Rensdyrenes vigtigste fødekilde, hede-rensdyrlav, dækker skovbunden med dekorative 'puder'. Selv om Espedalen i folkemunde kaldes 'vor venlige vildmark', støder man indimellem på stejle stigninger, så de trætte ben må have nogle hvil. Det var synet af Espedalen, klædt i sin orangerøde efterårsdragt, der inspirerede til at arrangere vandreferier i de norske fjelde.

Vi kæmper os op igennem knæhøjt krat, støvlerne får fæste på skarpe klippefremspring, vandrestave fægter i luften, og leende bliver vi enige om, at man da vistnok skal være 'omstillingsparat' for at deltage på denne tur. Den med *snarveien* får Mogens Hansen lov at høre for resten af dagen.

Endelig når vi op til den forladte minnes indgang og skuer ind i et gabende mørke. Landskabet er råt og barskt, men udsigten helt fænomenal. Vi slår os ned på en top til en velfortjent kaffepause.

Eventyrlige Espedal

»Bare vent, du skal nok få puder«, griner Jette Kloppenborg Kruse.

'Puderne' er de fascinerende hvide tæpper af hederensdyrlav, der beklæder skovbunden. Hederensdyrlav er dobbeltorganismen, som består af en svamp og en alge i symbiose og er rensdyrenes vigtigste fødekilde. Skovlandskabet bugter sig ad snørklede stier med knortede trærodder, der giver skoven et eventyrligt skær og henleder tanken på nisser, trolde og anden gammel overtro.

Nu bliver skovbunden et sandt slaraffenland af det fineste rensdyrlav, prydet med blåbærplanter med lysende røde blade og spændstige bær. Vi betragter henført det sælsomme syn.

»Så fik du dine puder«, smiler Jette Kloppenborg Kruse, mens jeg springer rundt og knipser løs.

Tilbage på hotellet knitrer ilden i det åbne ildsted midt i opholdsstuen. Efter en lang dag i fjeldluft er der ikke noget bedre end at synke ned i de bløde møbler, med blussende kinder og varm chokolade i kopperne. Jette ommøblerer opholdsstuen, så vi kan sidde sammen. Kakaoen brænder på tungen, og jeg må vide, hvordan de fandt på at arrangere vandreferier?

»Vi vil gerne vise, at dalen også kan byde på andet end et vinterklædt landskab med skiløjper«, siger Mogens Hansen og Inge Ytte Olsen supplerer:

»Efteråret med dets stærke farver er særlig smukt. Som naturelsker er der så meget at iagttage heroppe«.

Mogens fortsætter:

»Der er så mange gode historier at fortælle og altid noget nyt at udforske – i år prøvede vi sup-board og padlede heroppe hele sommeren, det var helt specielt at opleve dalen fra vandsiden«.

Omgivet af den hyggelige atmosfære betragter jeg mine rejsekammerater fordybet i samtale. Jeg ærgrer mig over, at turen slutter allerede næste dag. Jeg skal hjem og i gang med intervaltræning.

rejser@pol.dk